

VERSLAG VAN EEN 'SAMENSCHOLING'

Op voor de

De ouderenzorg lijkt te lijden onder een imagoprobleem. Dementie wordt vaak geschetst in inktzwarte tinten en verpleeghuizen lijken vooral met negatieve voorvallen in het nieuws te komen. Alle redenen om eens indringend van gedachten te wisselen over het beeld en de toekomst van de zorg voor mensen met dementie, zo was de redenering bij het lectoraat Psychogeriatric van De Haagse Hogeschool. Caroline van den Akker doet verslag.

'Ik voel me niet ziek. Ik ben niet somber of zo, maar ik vergeet gewoon. Dat is dan Alzheimer,' aldus de Nederlandse Anita over de ziekte die haar trof. Anita is één van de acht vrouwen die de Belgische filmmaakster *Klara Van Es* een jaar lang volgde voor haar documentaire *Verloren in het Geheugenpaleis*.

Met de vertoning van deze film startte op 28 maart de zogeheten 'samenschooling' van het lectoraat Psychogeriatric. Bijna tweehonderd studenten, driehonderd (vrijwillige) hulpverleners en een panel van bestuurders en politici waren voor deze gelegenheid naar De Haagse Hogeschool gekomen.

Alle vrouwen in *Verloren in het Geheugenpaleis* hebben een vorm van dementie en wonen in een kleinschalige woonvoorziening, De Bijster in het Belgische Essen. De documentaire laat op ontwapenende wijze zien

hoe de vrouwen samen hun leven leiden. Er is oog voor de schaamteloze bekritiserings van elkaars gedrag, zonder dat men begrijpt dat daar een ziekte achter steekt. En we zien dat er uit verdriet met een mes wordt gezwaaid. Maar de camera heeft ook oog voor de humor. Voor het plezier. En voor de liefdevolle zorg voor elkaar. Het is, kortom, een film over mensen met dementie in al haar kleuren, niet alleen de donkere.

Maar te weinig schoolverlaters die voor hun studiekeuze staan, zien tegenwoordig die veelkleurigheid van dementie; in de beeldvorming overheersen de donkere tinten. Er dreigt dan ook een tekort aan verplegend personeel dat in de toekomst nog veel nijpender zal worden. Ter illustratie: tegenwoordig zijn bij één dementiepatiënt 69 hulpverleners betrokken, in 2030 zullen dat er nog maar 27 zijn. 'De zorgen om de toekomst van de dementiezorg zijn gerechtvaardigd,' erkende Frans Hoogeveen, lector psychogeriatric en gastheer van de middag. 'Hoe overtuigen we meer mensen de psychogeriatric als vakgebied te kiezen?' Met de vertoning van *Verloren in het Geheugenpaleis* gaf het lectoraat hiertoe zelf een eerste aanzet.

Te weinig schoolverlaters die voor hun studiekeuze staan, zien tegenwoordig die veelkleurigheid van dementie

Vertrouwen

Na de vertoning van de documentaire gaf staatssecretaris *Marlies Veldhuijzen van Zanten-Hyllner* (VWS) de aftrap voor de discussie met een betoog dat vooral de lichtere kleuren naar voren haalde. 'De ouderenzorg geniet vollop maatschappelijke aandacht,' zo stelde ze. 'Voor het eerst heeft de sector een eigen paragraaf in het regeerakkoord.' De reden voor die eigen paragraaf mag dan alarmerend zijn – dementie wordt de duurste ziekte van de toekomst –, de staatssecretaris koos ervoor te focussen op de mogelijkheden. 'Ik

mag de plannen voor herintredende dertigplussers boven tafel halen. En ik kan het praktijkinstituut voor verzorgenden een enorme impuls geven, zodat we hulpverleners krijgen die met hart en ziel hun werk doen.' Veldhuijzen van Zanten weet dat er veel jong talent rondloopt. Mocht u zich afvragen hoe

zij dat weet: dit jaar viert de staatssecretaris haar zesde lustrum als verpleeghuisarts. Aan de zaal gaf de specialist ouderengeneeskunde het vertrouwen mee dat we met zijn allen in staat zullen zijn die talentvolle jonge mensen te motiveren voor de ouderenzorg.

Kennis en beloning

Maar hoe gaat die talentenjacht eruit zien? Hoe maken jongeren kennis met alle facetten van de zorg voor mensen met dementie? We beginnen al met een achterstand. 'In de hele samenleving bestaat vrij weinig kennis over dementie,' zo vatte *Heleen Dupuis*, VVD-Eerste-Kamerlid, de breed gedeelde mening samen. En juist een genuanceerde kennis van de feiten kan een voorwaarde zijn voor een gemotiveerde beroepskeuze. *Manon Schook*, HBO-V'er: 'Werken in de verzorging is méér dan billen wassen. Scholieren moeten gewoon eerder in aanraking komen met onze doelgroep. Ruim er bijvoorbeeld plek voor in tijdens lessen maatschappijleer.' GroenLinks-Kamerlid *Linda Voortman* voegde hieraan toe dat die extra ruimte ook op de opleidingen verpleeg- en geneeskunde welkom zou zijn. Veelbelovende voorbeelden

psychogeriatric!

Foto: lectoraat Psychogeriatric

uit de praktijk zijn er gelukkig ook: door de maatschappelijke stage maken meer middelbare scholieren op jonge leeftijd kennis met het leven in een verzorgingshuis.

Het matige imago van de ouderenzorg lijkt behalve met gebrek aan kennis ook te maken te hebben met de positie van de verpleegkundige. Een bezorgde, illustratieve reactie uit de zaal: 'Waar *zijn* eigenlijk de verpleegkundigen? Het niveau van de verzorging holt achteruit!' Het werk in een verpleeghuis lijkt voor een verpleegkundige niet zo aantrekkelijk. *Ben van Gent*, bestuurslid van zorginstelling Florence: 'HBO-V'ers zijn tot nu toe met name succesvol als casemanager, intramuraal worden ze te generalistisch ingezet.' In de praktijk draaien veel hooggeschoolden mee met de ADL-zorg, in plaats van op specialistische functies. Wil dit veranderen, dan komt het volgens Schook en Van Gent toch neer op meer geld en meer handen aan het bed. 'Alleen extra tijd zou HBO'ers al zoveel helpen. We hebben gewoonweg meer handen en meer aandacht nodig,' aldus Schook. Van Gent: 'Aan de ene kant mogen we niet klagen om het imago niet verder te schaden, maar de realiteit is dat de budgetten erg krap zijn.'

De hersenen van talentvolle jongeren krijgen in de ouderenzorg in elk geval niet veel financiële prikkels te verwerken. Er zijn verpleegkundigen die worden uitbetaald op het niveau van verzorgenden. Een reactie uit de zaal: 'Toen ik twee jaar geleden in de zorg ging werken, moest ik tweehonderd euro netto inleveren. Dat is oké, want mijn hart ligt hier. Maar je moet het thuis wel kunnen rondbreien.'

Sneeuwbal

Onbekendheid met dementie, verpleegkundigen die niet op niveau kunnen werken, krappe budgetten en te weinig handen aan het bed. De manco's die bijdragen aan het matige

imago van de ouderenzorg zijn oude bekenden. Hoewel deze door het debat weer eens scherp werden uitgelicht, resulteerde de samenscholing niet in een *plan de campagne*. Wel kondigde lector Frans Hoogeveen aan met De Haagse Hogeschool in de toekomst een lans te willen breken voor de groep matig inzetbare HBO'ers. Een mooi streven dat aansloot bij de inhoud van het debat. Al bleef ook hier de vraag: hoe?

Misschien waren concrete antwoorden, hoe wenselijk ook, niet de bedoeling van de samenscholing. Misschien gaat door het *gezamenlijk* bespreken en kenschetsen van een probleem ook onbewust wel een sneeuwballetje rollen dat gaande weg aan zal groeien. Bijvoorbeeld via de hulpverleners in de zaal. Door alle kritische opmerkingen heen sijpelde die middag namelijk de onmiskenbare passie die verzorgenden en verpleegkundigen voelen voor hun werk. Zij doen dit evident omdat ze tot in elke vezel van hun lichaam voelen welke behoeften een groep zeer kwetsbare mensen in onze samenleving heeft. Trots en passie zijn besmettelijke emoties! Bestuurslid *Evert de Glint* van WoonZorgcentra Haaglanden: 'Natuurlijk moeten we kritisch blijven benoemen wat er niet goed gaat in de zorg. Maar we moeten vooral ook kijken naar wat we wél hebben en trots zijn op ons werk. Het begint bij jezelf.' Een verpleegkundige uit de zaal vulde deze zienswijze inspirerend aan: 'Door stagiaires en middelbare scholieren goede begeleiding te geven, hoop ik ze mee te geven hoe ontzettend mooi ons vak is. Wij moeten vooral zélf een voorbeeld zijn voor jonge mensen.' De optimistische woorden van de staatssecretaris bleken voor het juiste publiek uitgesproken.

Caroline van den Akker is psycholoog en journalist.